

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

*для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»
ОПП «Менеджмент»*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
«Економіка, менеджмент та
комерційна діяльність»,
Протокол № 8 від
31 січня 2025 року

Кропивницький 2025

Методичні рекомендації з дисципліни «Безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент», курс навчання: перший (бакалаврський) / [Укладач: доц. Глевацька Н.М.] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. тех. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2025 – 29 с.

Рецензент: канд. екон. наук., доц. кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Тетяна НЕМЧЕНКО

Рецензент: канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри машинобудування, мехатроніки і робототехніки Володимир СВЯЦЬКИЙ

Рецензент: кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри експлуатації та ремонту машин Руслан ОСІН

Укладач: канд. екон. наук, доц. кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Н. М. Глевацька,

ЗМІСТ

1. Вступ.....	.....
2. Опис навчальної дисципліни.....	.....
3. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	.....
4. Плани та зміст практичних занять за темами дисципліни та теми доповідей.....	.....
5. Перелік питань до підсумкового контролю знань.....	.....
6. Форми контролю.....	.....
7. Рекомендована література.....	.....

1. ВСТУП

«Безпека життєдіяльності» - це комплексна навчальна дисципліна, яка охоплює гуманітарні та технічні аспекти і досліджує загальні закономірності виникнення потенційних небезпек, їх характеристики, методи моніторингу та аналізу ризиків. Вона також вивчає загрози, що можуть призвести до надзвичайних ситуацій, їх вплив на людей, тварин, рослини і економічні об'єкти. Дисципліна розглядає питання особистої та колективної безпеки у повсякденному житті та під час кризових ситуацій, а також надання першої долікарської допомоги.

Навчання здобувачів в рамках дисципліни «Безпека життєдіяльності» включає не лише отримання теоретичних знань на лекціях, але і їх практичне застосування. Здобувачі мають можливість закріплювати знання під час виконання практичних завдань, що становлять значну частину навчального процесу цієї дисципліни.

Методичні рекомендації включають перелік тем з дисципліни з питаннями, що підлягають вивченню, питання для обговорення, теми рефератів, перелік питань до підсумкового контролю та список рекомендованої літератури. Завданнями навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є: розвиток у студентів розуміння основних принципів управління організаціями, набуття навичок застосування цих принципів на практиці в різних сферах діяльності. Навички управління ризиками та знання методів захисту від небезпек є важливими передумовами для забезпечення безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	07 «Управління та адміністрування»	Загальної підготовки	
Загальна кількість годин – 60	Спеціальність: 073 «Менеджмент» ОПП: «Менеджмент»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1; самостійної роботи здобувача – 1,75	Перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
28 год.	54 год.		
Вид контролю: залік			

Мова навчання: українська

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає в набутті здобувачами знань, умінь та компетенцій, необхідних для виконання професійної діяльності відповідно до обраної спеціальності, з постійним дотриманням вимог безпеки. Дисципліна спрямована на використання останніх досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду в галузі безпеки, а також на розвиток у здобувачів навичок збереження життя, здоров'я та працездатності як на особистому, так і на колективному рівні. Основною метою є формування у здобувачів відповідальності за власну та колективну безпеку в різних повсякденних ситуаціях, а також в надзвичайних обставинах і в умовах воєнного стану.

Завдання дисципліни:

Знання:

- законодавчих, нормативно-правових, нормативно-технічних та санітарно-гігієнічних основ безпеки життєдіяльності;
- сучасних проблем і головних завдань безпеки;
- основних положень пожежної безпеки;
- порядку дій в умовах надзвичайних ситуацій (НС) та військового стану;
- способів захисту від впливу небезпечних факторів, спричинених НС;
- методів збереження життя, здоров'я і працездатності;
- методів локалізації та ліквідації НС.

Уміння:

- ідентифікацію й класифікацію небезпек навколишнього середовища;
- оцінювання небезпечних та шкідливих чинників і їх вплив на здоров'я людини;
- надання першої долікарської допомоги;
- оцінювання факторів, які уражають під час НС та їх вплив на здоров'я людини;
- вибір і використання засобів колективного та особистого захисту;
- надання допомоги й консультацій з практичних питань безпеки та захисту в НС;
- дії під час проведення евакуаційних заходів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

отримати якщо

Загальні компетентності

ЗК 16. Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання

ПРН 18. Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природнього та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Предмет дисципліни: є система законодавчих, нормативно-правових, соціально-економічних, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних засад, які становлять основу безпеки життєдіяльності.

Об'єктом дисципліни є комплекс аспектів, включаючи людину та її взаємодію з оточуючим середовищем, процеси життєдіяльності, потенційні небезпеки, а також методи, засоби та стратегії протидії цим небезпекам та забезпечення безпеки.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки бакалаврів. Основою для вивчення соціальної відповідальності в цьому контексті є широкий спектр дисциплін, що охоплюють як гуманітарні, так і економічні аспекти, включаючи курси з економіки підприємств, менеджменту, а також економіки.

4. ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ ТА ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

План

1. Предмет, метод, принципи та завдання безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни
2. Поняття та ознаки безпеки життєдіяльності.
3. Поняття небезпеки та її характеристика. Класифікація надзвичайних ситуацій. Джерела небезпеки та шкідливі фактори.

Питання для обговорення:

1. Історичний розвиток дисципліни «Безпека життєдіяльності» і її сучасне значення в освітньому процесі.
2. Вплив зміни клімату на безпеку життєдіяльності людей та природних екосистем.
3. Важливість розуміння психологічних аспектів безпеки життєдіяльності та їх вплив на поведінку в надзвичайних ситуаціях.
4. Завдання та практичні аспекти надання першої долікарської допомоги в надзвичайних ситуаціях.
5. Аналіз інноваційних технологій та підходів до підвищення безпеки життєдіяльності на робочому місці.

Теми рефератів:

1. Ефективність та практичність впровадження принципів безпеки життєдіяльності в освітній процес.
2. Вплив антропогенного забруднення на якість навколишнього середовища та безпеку життєдіяльності людей.
3. Аналіз психологічних аспектів та міжособистісних відносин в ситуаціях екстреної допомоги та порятунку.
4. Порівняльний аналіз методів надання першої долікарської допомоги в надзвичайних ситуаціях.

5. Використання сучасних технологій та інноваційних рішень у забезпеченні безпеки життєдіяльності на робочому місці.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності

План

1. Конституційні засади безпеки життєдіяльності
2. Система національного законодавства з безпеки життєдіяльності
3. Міжнародне законодавство в галузі безпеки життєдіяльності.

Питання для обговорення:

1. Які конституційні норми визначають основні засади безпеки життєдіяльності громадян в Україні?
2. Як система національного законодавства регулює питання безпеки життєдіяльності на різних рівнях управління?
3. Які міжнародні конвенції та угоди впливають на законодавство України у сфері безпеки життєдіяльності?
4. Яким чином українське законодавство враховує міжнародні стандарти та рекомендації з безпеки життєдіяльності?
5. Які існують механізми взаємодії міжнародного та національного законодавства у сфері безпеки життєдіяльності?

Теми рефератів:

1. Аналіз конституційних засад безпеки життєдіяльності та їх роль у правовому просторі України.
2. Порівняльний аналіз системи національного законодавства з безпеки життєдіяльності в Україні та інших країнах.
3. Вплив міжнародних конвенцій та угод на формування національного законодавства України у сфері безпеки життєдіяльності.
4. Оцінка ефективності виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі безпеки життєдіяльності.
5. Роль міжнародного законодавства в регулюванні глобальних викликів та загроз безпеці життєдіяльності націй.

Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

План

1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ
2. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ
3. Пожежі у природних екосистемах

Питання для обговорення:

1. Які основні небезпечні геологічні процеси і явища спостерігаються на території України?
2. Які можливі наслідки для життєдіяльності людей і функціонування об'єктів економіки можуть виникнути внаслідок вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ?
3. Які основні заходи попередження та захисту від пожеж у природних екосистемах існують?
4. Як сприяти підвищенню обізнаності громадян про небезпечні геологічні процеси і метеорологічні явища?
5. Як уряд і громадяни можуть спільно працювати над зменшенням впливу небезпечних природних явищ на суспільство і економіку?

Теми рефератів:

1. Аналіз небезпечних геологічних процесів і явищ в Україні та їх вплив на навколишнє середовище.
2. Вивчення та оцінка вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ та їх вплив на інфраструктуру та економіку.
3. Аналіз стану та динаміки пожеж у природних екосистемах України та їх наслідки.
4. Розробка системи попередження і реагування на небезпечні геологічні події та метеорологічні явища.
5. Важливість громадської освіти та свідомості щодо небезпечних природних явищ і можливих заходів для їх уникнення та захисту.

Тема 4. Техногенні безпеки та їхні наслідки

План

1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
2. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки.
3. Пожежна безпека.
4. Хімічна безпека

Питання для обговорення

1. Що таке техногенні небезпеки та які вражаючі фактори їх супроводжують?
2. Які причини найчастіше призводять до виникнення промислових аварій і катастроф?
3. Які основні правила забезпечення пожежної безпеки на підприємствах?
4. У чому полягають особливості хімічної небезпеки для населення та довкілля?
5. Які наслідки можуть мати техногенні катастрофи для економіки та безпеки життєдіяльності суспільства?

Теми рефератів

1. Основні види техногенних небезпек і їх вплив на життєдіяльність людини.
2. Причини й наслідки найбільших промислових аварій в історії України та світу.
3. Сучасні системи забезпечення пожежної безпеки на підприємствах і в населених пунктах.
4. Хімічні аварії: класифікація, джерела виникнення та заходи захисту населення.
5. Соціально-економічні наслідки техногенних катастроф для держави та суспільства.

Тема 5. Пожежна безпека

План

1. Пожежа.
2. Система пожежної безпеки.
3. Горіння.
4. Пожежонебезпечність речовин.
5. Способи і засоби гасіння пожеж.
6. Попередження пожеж.

Питання для обговорення

1. Які основні причини виникнення пожеж у побуті, офісах і на робочих місцях?
2. Які правила безпеки допомагають запобігти пожежам під час використання електроприладів удома й на роботі?
3. Які основні типи вогнегасників підходять для офісів і домашнього використання, і як ними користуватися?
4. Як організувати евакуацію людей із квартири, офісу чи робочого приміщення під час пожежі?
5. Які заходи профілактики допомагають запобігти займанням у побуті та на робочих місцях?

Теми рефератів

1. Причини й наслідки побутових і офісних пожеж: сучасні тенденції та статистика в Україні.
2. Правила використання електричних приладів для запобігання пожежам у побуті та на робочих місцях.
3. Пожежна безпека в офісних будівлях: вимоги до евакуаційних виходів, сигналізації та засобів гасіння.
4. Підготовка працівників до дій у разі пожежі: організація інструктажу та тренувальних евакуацій.
5. Роль сучасних систем пожежної сигналізації й автоматичного пожежогасіння для захисту офісів і житлових будинків.

Тема 6. Екологічна безпека

План

1. Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання
2. Характеристика техногенно-екологічної безпеки
3. Охорона навколишнього природного середовища
4. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами

Питання для обговорення:

1. Як екологічна безпека стала об'єктом правового регулювання і чому це важливо для суспільства?
2. Що включає в себе поняття «техногенно-екологічна безпека» і які її

характеристики?

3. Які основні завдання та принципи охорони навколишнього природного середовища в контексті забезпечення екологічної безпеки?

4. Які види забруднень відходами існують, і які заходи можна вжити для їх контролю та зменшення?

5. Як розвивається міжнародне співробітництво в галузі охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки?

Теми рефератів:

1. Правове регулювання екологічної безпеки та його роль у сучасному суспільстві.

2. Аналіз техногенно-екологічної безпеки і її вплив на екологічну стабільність.

3. Завдання та підходи до охорони навколишнього природного середовища в контексті забезпечення екологічної безпеки.

4. Вплив відходів на довкілля та методи їхнього управління з метою зменшення негативних наслідків.

5. Міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки: досягнення та перспективи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ВИДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 7. Основні види національної безпеки життєдіяльності.

План

1. Громадська безпека
2. Соціальна та демографічна безпека
3. Інформаційна безпека
4. Кібербезпека

Питання для обговорення:

1. Як громадська безпека впливає на стабільність суспільства і які основні аспекти її забезпечення?

2. Чому соціальна та демографічна безпека є важливими аспектами

забезпечення життєдіяльності суспільства?

3. Які загрози і виклики існують у сфері інформаційної безпеки, і як їх можна контролювати?

4. Які основні принципи та заходи забезпечення кібербезпеки існують для захисту інформації та інформаційних систем?

5. Які можливі наслідки порушень у сферах громадської безпеки, соціальної безпеки, інформаційної безпеки та кібербезпеки?

Теми рефератів:

1. Аналіз і вплив громадської безпеки на розвиток суспільства та ефективність державного управління.

2. Соціальна та демографічна безпека як фактори забезпечення стабільності та економічного зростання.

3. Виклики та загрози інформаційної безпеки у сучасному світі та можливі шляхи захисту від них.

4. Роль кібербезпеки в захисті інформаційних систем в умовах цифрової трансформації.

5. Інноваційні підходи до забезпечення безпеки в сферах громадської, соціальної, інформаційної та кібербезпеки.

Тема 8. Економічна безпека

План

1. Сутність економічної безпеки.

2. Система економічної безпеки

3. Загрози економічній безпеці та засоби їх подолання

Питання для обговорення:

1. Що включає в себе сутність економічної безпеки і чому вона важлива для стабільності економіки?

2. Як будується система економічної безпеки на різних рівнях: державному, галузевому та корпоративному?

3. Які загрози і ризики існують для економічної безпеки, і які інструменти та стратегії можуть бути використані для їх подолання?

4. Як економічна безпека пов'язана зі збереженням ресурсів та природних

середовищ, і як можна досягти балансу між економічним розвитком і збереженням природи?

5. Які приклади успішних практик забезпечення економічної безпеки в різних країнах і галузях економіки?

Теми рефератів:

1. Аналіз сутності економічної безпеки та її вплив на економічний розвиток країни.

2. Системний підхід до створення та управління системою економічної безпеки на різних рівнях.

3. Ідентифікація та аналіз загроз економічній безпеці та розробка стратегій захисту.

4. Вплив економічної безпеки на сталість розвитку та збереження природних ресурсів.

5. Порівняльний аналіз практик забезпечення економічної безпеки в різних країнах та галузях господарства.

Тема 9. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС

План

1. Соціально-політичні конфлікти.
2. Тероризм. Види тероризму.
3. Вплив інформаційного чинника на безпеку суспільства.
4. Маніпулювання людською свідомістю.
5. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика.
6. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.

Питання для обговорення

1. Які основні причини виникнення соціально-політичних конфліктів у суспільстві?
2. Які існують види тероризму, і які їхні характерні ознаки?
3. Як інформаційні технології впливають на безпеку суспільства в умовах соціально-політичних небезпек?
4. У чому полягає суть маніпулювання свідомістю населення та які його

наслідки для суспільної безпеки?

5. Чому психологічна надійність людини є важливою для її безпеки під час надзвичайних ситуацій?

Теми рефератів

1. Соціально-політичні конфлікти: види, причини, особливості розвитку й шляхи запобігання.
2. Тероризм як глобальна загроза безпеці: класифікація, форми прояву, методи протидії.
3. Роль інформаційної безпеки у профілактиці соціальних потрясінь і запобіганні маніпуляціям.
4. Соціальні хвороби та шкідливі звички як фактори ризику: заходи профілактики на рівні громади та держави.
5. Психологічна стійкість людини в умовах надзвичайних ситуацій: методи формування та тренування.

Тема 10. Воєнна безпека.

План

1. Ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки для України.
2. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування
3. Безпека населення на території збройного протистояння..
4. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій
5. Вимоги екологічної безпеки щодо військових та оборонних об'єктів і військової діяльності.

Питання для обговорення:

1. Які основні ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки є актуальними для України? Як вони впливають на безпеку країни?
2. Які сучасні військові засоби масового ураження існують, і які можливі наслідки їх застосування для населення і навколишнього середовища?
3. Як можна забезпечити безпеку населення на території збройного протистояння? Які заходи можуть бути прийняті для захисту цивільних осіб?
4. Як забезпечується попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій? Які системи та механізми використовуються для цього?

5. Які вимоги і принципи екологічної безпеки стосовно військових та оборонних об'єктів і військової діяльності повинні бути дотримані для запобігання негативному впливу на навколишнє середовище?

Теми рефератів:

1. Аналіз ознак та факторів воєнної небезпеки для України у сучасних умовах.
2. Сучасні військові засоби масового ураження та їх потенційні наслідки для цивільного населення та навколишнього середовища.
3. Заходи забезпечення безпеки населення на території збройного протистояння: проблеми та рішення.
4. Системи попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій: огляд та ефективність.
5. Екологічна безпека у військовій сфері: вимоги та практичне втілення для військових та оборонних об'єктів і діяльності.

Тема 11. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС

План

1. Загальна оцінка та характеристика небезпек
2. Оцінка ризику небезпеки
3. Концепція прийняттого (допустимого) ризик
4. Управління ризиком

Питання для обговорення:

1. Як проводиться загальна оцінка та характеристика небезпек? Які методи та підходи використовуються для визначення характеристик небезпек?
2. Як оцінюється ризик небезпеки? Які фактори враховуються при оцінці ризику, і які методи використовуються для цієї цілі?
3. Що означає концепція прийняттого (допустимого) ризику, і як вона застосовується в контексті безпеки життєдіяльності?
4. Як відбувається управління ризиком в сфері безпеки життєдіяльності? Які інструменти та методи використовуються для зниження ризику?
5. Які практичні приклади управління ризиком можна навести зі сфери

безпеки життєдіяльності?

Теми рефератів:

1. Методи та підходи до загальної оцінки та характеристики небезпек.
2. Оцінка ризику небезпеки: теорія та практика.
3. Концепція прийняттого (допустимого) ризику у сфері безпеки життєдіяльності.
4. Управління ризиком у контексті безпеки життєдіяльності: методи та інструменти.
5. Практичні аспекти управління ризиком у сфері безпеки життєдіяльності: успішні випадки та виклики.

Тема 12. Управління силами та засобами ОГ під час НС

План

1. Захист населення і територій від НС техногенного та природного характеру
2. Основними заходами у сфері захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру
3. Сили та засоби захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру

Питання для обговорення:

1. Які загальні підходи до захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного характеру існують?
2. Які специфічні загрози можуть виникнути внаслідок НС техногенного та природного характеру, і як вони впливають на захист населення і територій?
3. Які основні заходи в сфері захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру передбачає законодавство України?
4. Які сили та засоби використовуються для забезпечення захисту населення і територій в разі НС техногенного та природного характеру?
5. Які можливості і ініціативи існують для підвищення ефективності заходів щодо захисту населення і територій від НС?

Теми рефератів:

1. Система захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: аналіз та оцінка ефективності.

2. Основні етапи реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру та природного походження.
3. Роль та функції сил і засобів захисту населення і територій в умовах надзвичайних ситуацій.
4. Інтегровані підходи до захисту населення і територій від НС: досвід та рекомендації.
5. Співпраця між державними та недержавними суб'єктами в галузі захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Історичні джерела безпеки життєдіяльності.
2. Життя як форма існування матерії
3. Життєдіяльність як процес існування та самореалізації індивіда.
4. Взаємозв'язок та взаємозалежність життєдіяльності і навколишнього середовища.
5. Право людини на життя, свободу, недоторканість. Право на самозахист. Межа самозахисту.
6. Означення і вимірювання ризику. Управління ризиком.
7. Оцінка чинників ризику, що впливають на здоров'я та працездатність людини.
8. Вплив біоритмів та космосу на працездатність та стан здоров'я людини.
9. Здоровий спосіб життя та його вплив на професійну діяльність людини.
10. Оздоровча фізична культура як спосіб підвищення безпеки життєдіяльності.
11. Основні психологічні особливості людини з точки зору безпеки життєдіяльності.
12. Теорія катастроф.
13. Людина та світ техніки.
14. Основні причини виникнення екологічної кризи. Наслідки забруднення навколишнього середовища.
15. Екологічний стан довкілля в Україні та на Прикарпатті.
16. Атмосферні розряди.

17. Орієнтування на місцевості без компаса і карти.
18. Живі провісники стихійних лих.
19. Землетруси. Рятувальні та інші невідкладні роботи при ліквідації їхніх наслідків.
20. Урагани та повені як приклади небезпек.
21. Дія електричного струму на організм людини. Долікарська допомога при ураження електричним струмом.
22. Дія іонізуючого, ультрафіолетового та лазерного випромінювання на організм людини.
23. Радіація і безпека життєдіяльності людини.
24. Небезпеки економічної діяльності.
25. Екстремальні ситуації криміногенного характеру і способи їх уникнення.
26. Тероризм. Співробітництво держав у боротьбі з тероризмом.
27. Суїцид як підсумок неадекватної самооцінки.
28. Конфлікти, їх види. Заходи спрямовані на запобігання конфліктним ситуаціям.
29. Наркотики і наркоманія.
30. Алкоголь і алкоголізм.
31. Нікотин і нікотиноманія.
32. Токсикоманія як соціальна небезпека.
33. Місто як джерело небезпеки.
34. Безпека дорожнього руху.
35. Побутовий травматизм, статистика та основні причини. Запобігання травматизму.
36. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.
37. Надзвичайні ситуацій техногенного характеру.
38. Надзвичайні ситуацій природнього характеру.
39. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
40. Правові основи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.
41. Загальні вимоги пожежної безпеки.

42. Способи гасіння пожеж.
43. Вогнегасні засоби та їх характеристики.
44. Первинні засоби пожежогасіння.
45. Дії людини під час пожежі.
46. План евакуації населення на випадок пожежі.
47. Надання першої медичної допомоги при переломах та кровотечах.
48. Надання першої медичної допомоги при опіках та обмороженнях.
49. Отруєння. Види отруєнь та перша допомога при отруєннях.
50. Побутові предмети та засоби побутової хімії як джерела небезпеки.
51. Організація навчання населення з питань безпеки життєдіяльності.
52. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.
53. Аварії на транспорті.
54. Аварії з викидом радіоактивних речовин.
55. Аварії пов'язані з використанням хімічних речовин.
56. Гідродинамічні аварії.
57. Пожежі. Види пожеж за масштабами.
58. Основні причини виникнення пожеж.
59. Горіння. Складові горіння.
60. Поділ речовин і матеріалів за пожежонебезпечістю.
61. Способи гасіння пожеж.
62. Засоби гасіння пожеж.
63. Первинні засоби пожежогасіння.
64. Дії людини під час пожежі.
65. План евакуації людей на випадок пожежі.
66. Соціально-політичні небезпеки.
67. Основні причини виникнення соціально-політичних небезпек.
68. Соціально-політичні конфлікти.
69. Тероризм
70. Правила безпеки під час захоплення у заручники.
71. Шкідливі звички: алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія.
72. Соціальні хвороби.
73. Вплив ЗМІ на свідомість людини.

74. Вплив реклами на свідомість людини.
75. Маніпулювання людською свідомістю.
76. Дезінформація як метод маніпулювання людською свідомістю.
77. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.
78. Визначення рівня надзвичайних ситуацій.
79. Психологічні чинник забезпечення безпеки людини у надзвичайних ситуаціях.
80. Оцінка рівня ризику.
81. Експертний метод оцінки рівня ризику.
82. Модельний метод оцінки рівня ризику.
83. Загальні принципи забезпечення безпеки.
84. Основні законодавчі акти з безпеки життєдіяльності.
85. Органи державного управління безпекою життєдіяльності в Україні.
86. Паспортизація безпеки об'єктів.
87. Ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта.
88. Декларація безпеки об'єкта.
89. Організація рятувальних та невідкладних робіт під час надзвичайних ситуацій.
90. Комплекс заходів захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
91. Методика проведення дегазацій, дезінфекції, санітарної обробки.
92. Загальні поняття про першу допомогу.
93. Перша допомога при ураженні головного мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності.
94. Перша допомога при пораненнях та кровотечах.
95. Перша допомога при вивихах, переломах, розривах та розтягненнях зв'язок.
96. Перша допомога при отруєннях.
97. Перша допомога при опіках та обмороженнях.

Приклади тестів для підсумкового контролю з дисципліни «Безпеки життєдіяльності»

1. Об'єкт дослідження безпеки життєдіяльності - це

- a) людина і оточуюче середовище
- b) безпека людини, об'єкт і суб'єкт безпеки – особа і суспільство
- c) це одна з форм існування матерії, яку відрізняє від інших здатність до розмноження, росту, розвитку, активної регуляції свого складу та функцій
- d) система, завдяки якій формується конкретне організаційно-економічне середовище
- e) вірної відповіді немає

2. Діяльність є

- a) необхідною умовою існування людського суспільства, зміст якої полягає у доцільній зміні та перетворенні в інтересах людини навколишнього середовища
- b) специфічною людською формою активності
- c) специфічною людською формою активності, необхідною умовою існування людського суспільства, зміст якої полягає у доцільній зміні та перетворенні в інтересах людини навколишнього середовища
- d) специфічною людською формою активності, зміст якої полягає у доцільній зміні
- e) вірної відповіді немає

3. Державний стандарт України 2293-99 визначає термін “безпека”

- a) стан захищеності особи
- b) стан захищеності суспільства
- c) захищеність особи та суспільства від ризику зазнати шкоди
- d) стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди
- e) вірної відповіді немає

4. Безпека життєдіяльності (БЖД) –

a) це галузь знання та науково- практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек

b) це галузь знання та науково- практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек,

c) це галузь знання та науково- практична діяльність, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек

d) це галузь знання, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек,

e) вірної відповіді немає

5. Під небезпекою розуміють

a) можливість виникнення обставин, за яких матерія може завдати шкоди здоров'ю людини, збиток навколишньому природньому середовищу і соціально економічній інфраструктурі

b) можливість виникнення обставин, за яких матерія, поле, енергія чи інформація або їх поєднання можуть завдати шкоди здоров'ю людини, збиток навколишньому природньому середовищу і соціально економічній інфраструктурі

c) це галузь знання, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек

d) можливість виникнення обставин, за яких матерія, поле, енергія чи інформація або їх поєднання можуть завдати шкоди здоров'ю людини

e) вірної відповіді немає

6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Протягом семестру здобувач може отримати max. 100 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Критерії оцінки заліку:

– **«зараховано»** – студент має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

– **«не зараховано»** – студент має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням
		дисципліни	дисципліни

7. Рекомендовані джерела інформації:

Базова

1. Желібо Є.П., Зацарний В.В., Заверуха Н.М. Безпека життєдіяльності. Каравела. 2023. 344 с.

2. Пістун І.П., Кочубей В.І. Безпека життєдіяльності. Університетська книга. 2023. 575 с.

3. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г. Г Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10901/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D0%96%D0%94%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%9F-1.pdf.

4. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності. 2-ге видання. Центр учбової літератури. 2020. 448с.

5. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. А. Л. Клименко. Харків : Юрайт, 2019. – 176 с.

6. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник. В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.

7. Ситник Г. П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372. с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>

Допоміжна

1. Глобальні енерго-еколого-кліматичні проблеми та невідкладність їх вирішення : підручник / П. М. Каніло, Н. В. Внукова, А. М. Турєнко, А. В. Гриценко. Харків : ХНАДУ, 2020. – 388 с.

2. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г.

Чубенко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов та ін. – Київ : Ваіте, 2018. – 265 с

3. Gennadiy N. Sadicov, Petro G. Kyrienko, Sergii O. Lobov. Comprehensive content of safety of vital activity. September 2020. Environmental Safety and Natural Resources 35(3):22-29. DOI:10.32347/2411-4049.2020.3.22-29

4. Пархоменко-Куцевіл, О. (2023). Теоретичні засади формування та розвитку воєнної безпеки України. Літопис Волині, (28), 367-371. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.53>

5. Лаврьонов Р. П. Військова безпека: аналіз стану трансформації системи управління. Київський часопис права. 2022. № 4. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.23>

6. Глевацька Н.М., Осін Р.А. Основні аспекти навчання з безпеки життєдіяльності студентів: теорія та практика. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Економіка»): журнал. № 2(30) 2024. С.279-292.

7. Н.М.Глевацька. Оптимізація управлінських підходів для впровадження та ефективності системи менеджменту безпеки дорожнього руху. Центральнoукраїнський науковий вісник. Економічні науки, 2023, вип. [https://economics.kntu.kr.ua/archive/10\(43\)/43_Hlevatska.html](https://economics.kntu.kr.ua/archive/10(43)/43_Hlevatska.html).

8. Глевацька Н.М., Осін Р.А., Чигринова М.В. Роль безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у забезпеченні національної безпеки і стійкості держави під час війни. «Наука і техніка сьогодні» журнал. 2024. № 11(39) 2024. С. 820-833.

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал Офіційний веб-сайт URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

2. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт URL: <https://mon.gov.ua/ua>

3. Офіційний портал Верховної Ради України URL: <https://www.rada.gov.ua/>

4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво URL: <https://www.president.gov.ua/>

5. ЮНЕСКО. Офіційний сайт веб-сайт. URL: <https://ru.unesco.org/>

6. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>

8. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uinteі.kiev.ua>.

9. Encyclopaedia Britannica URL: <https://www.britannica.com>.

10. Human Development Reports URL:
<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters/>.

11. Mission of the U. S. Department of Homeland Security URL:
<https://www.dhs.gov/mission>.

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Укладач:

Глевацька Наталія Миколаївна, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету